

HEKİMLER İÇİN

ULUSLARARASI VE ULUSAL MEVZUATTA

MAHPUSUN SAĞLIK HAKKI

TCPS
kitaplığı

TCPS
kitaplığı

TCPS Kitaplığı
Broşür 1

Bu yayın Hollanda Büyükelçiliği - Matra programı yardımıyla hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnızca Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği sorumlu olup herhangi bir şekilde Hollanda Büyükelçiliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Hekimler İçin Uluslararası ve Ulusal Mevzuatta Mahpusun Sağlık Hakkı

Yayıma Hazırlayan: Berivan Korkut
Editör: Mustafa Eren
Kapak ve Sayfa Tasarım: Tayfun Koç
Baskı: Mayıs 2016

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği
Adres: Katip Mustafa Çelebi Mahallesi, Billurcu Sokak,
No:5 Daire:2 Beyoğlu / İstanbul
Telefon: 0212 293 69 82
e-posta: info@cezaevindestk.org.tr

Baskı ve Cilt
İncekara Kağ. Mat. Yay. ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Tel: 0212 501 0883

Kingdom of the Netherlands

HEKİMLER İÇİN

ULUSLARARASI VE ULUSAL MEVZUATTA

MAHPUSUN

SAĞLIK HAKKI

Bu broşür, hekimlere yönelik olarak kaleme alınmıştır. Hekimlere, hasta mahpuslarla ilgilenirken haklarının ve yükümlülüklerinin ne olduğunu, ulusal ve uluslararası sözleşmelerden yola çıkarak sunmayı amaçlamaktadır.

Uluslararası sözleşmeler önceliklidir

Broşürde yazılan uluslararası sözleşmelere uymak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası tarafından da güvence altına alınmıştır.

Anayasa uyarınca bu broşürde aktarılan uluslararası sözleşmeler ve bu sözleşmelerde çerçevesi belirlenen haklar ve yükümlülükler ilgili ulusal mevzuatın da üzerindedir ve hekimlerin hasta mahpuslara yaklaşımının çerçevesini belirlemektedir. Hekimler, Anayasa gereği, ulusal mevzuatla çelişkili önermelerle karşılaştıklarında uluslararası sözleşmeleri dikkate almalıdırlar.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 90. Madde:

“(…) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 mad.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.”

Gelenekler de dikkate alınmalıdır

Mahpusların haklarının tanımlandığı temel uluslararası sözleşmelerden birisi de “BM Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensiplerin Bütünü”dür. Birleşmiş Milletler (BM), bu Prensipler Bütünü’nde, “kişilere yasalar, sözleşmeler, hukuki düzenlemeler ve gelenekler” ile tanınan insan haklarının burada yer almadığı veya daha az ölçüde yer aldığı gerekçesiyle kısıtlanamayacağını veya ortadan kaldırılamayacağını belirtmektedir. Yani mahpusların hakları, uluslararası sözleşmelerin de ötesinde bulunan coğrafyanın geleneklerini de kapsayacak çerçevede ele alınabilmelidir.

BM Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensiplerin Bütünü:

3. Madde: Bir Devlet herhangi bir biçimde tutulan veya hapsedilen kişilere yasalar, sözleşmeler, hukuki düzenlemeler ve gelenekler ile tanıdığı insan haklarını, bu Prensipler Bütünü’nün bu tür hakları tanımadığı veya daha az ölçüde tanıdığını bahane ederek, tanınmış hakları kısıtlayamaz veya bu hakların kullanımını durduramaz.

7/2. Madde: Bu Prensipler Bütünü’nün ihlal edildiğine veya ihlal edilmek üzere olduğuna inanmak için sebepleri bulunan kamu gö-

revlileri, konuyu üst makamlara veya gerektiği takdirde konuyu incelemeye veya hukuki yoldan çözüm getirmeye [yetkili] makamlara veya organlara bildirir.

7/3. Madde: Bu Prensiplerin Bütünü'nün ihlal edildiğine veya ihlal edilmek üzere olduğuna inanmak için sebepleri bulunan her hangi bir kimse, olaya karışan kamu görevlilerin üst makamlarından başka, konuyu incelemeye veya hukuki yoldan çözmeye yetkili diğer makam veya organlara bildirme hakkına sahiptir.

Mesleki standartlara uyma yükümlülüğü

BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu'nda (İstanbul Protokolü) "ahlaki olarak profesyonel meslek kuruluşlarının koyduğu standartlara" dikkat çekilmekte ve bunlara uyulmamasının suç olduğu ifade edilmektedir.

İstanbul Protokolü gereği Dünya Tabipler Birliği ve Türk Tabipleri Birliği'nin belirlediği kurallar hekimler için bağlayıcıdır.

İstanbul Protokolü:

Bölüm 2/B: "Ulusal hukukun parçası olmasa bile, bütün sağlık çalışanları ahlaki olarak profesyonel meslek kuruluşlarının koyduğu standartlara uymakla yükümlüdürler, ahlaken bu kurallara bağlıdırlar. Makul bir mazeretleri olmadan, mesleki standartlara uymaz, bu standartlardan saparlarsa yetkilerini kötüye kullanmaktan suçlu bulunurlar."

Türk Tabipler Birliği Hekim Mesleği Kuralları:

33. Her hekim, başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi olmak üzere tüm insan hakları belgelerine ve hekimlikle ilgili ortak kurallara uyumakla yükümlüdür.

Hekimler, hasta mahpusların haklarını, yürütmeye, hükümete veya herhangi bir idari merci veya kuruma karşı korumakla yükümlüdür. Gerek Adalet Bakanlığı'ndan ve hapishane idaresinden gerek sevkten ve "güvenlikten" sorumlu jandarmadan kaynaklanan tüm hak ihlallerine karşı bu hakları savunmak ve gerekli başvuruları yapmak hekimlerin yükümlülüğüdür.

Dünya Tabipler Birliği Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi:

"Yasal durum ya da hükümetin tutumu hastaların bu haklarını yadsıyorsa, hekimler bu hakların elde edilmesi ya da onarılması için yollar aramalıdır."

Hekimler, ayrımcılık yapmamak ve kişisel, toplumsal ya da politik görüşlerini sağlığa erişim hakkının önünde engel haline getirmemekle yükümlüdürler

“Yaşam hakkı” ve “sağlığa erişim hakkı” kişilere tanınmış temel bir haktır ve etnik köken, milliyet, inanç, siyasi görüş, cinsiyet, statü ya da başka ayrımlar gözetilmeksizin herkes bu haklara sahiptir. Dünya Tabipler Birliği Cenevre Bildirgesi’ne göre de hekimler, **ödeyeceği bedele** bakmaksızın, hastanın iyiliği için elinden gelenin en iyisini yapmalıdır. Tıbbi uygulamalarda etik ilkelere uymak her hekimin görevidir.

Dünya Tabipler Birliği Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi (1981):

1.a. Her insan ayrımcılık yapılmaksızın yeterli tıbbi bakım görme hakkına sahiptir.

Dünya Tabipler Birliği Tokyo Bildirgesi:

4. Hekim, tıbbi açıdan sorumlu olduğu kişinin bakımıyla ilgili bir karar verirken klinik yönden bütünüyle bağımsız olmalıdır. Heki-

min temel görevi, izlediği kişilerin sıkıntılarını azaltmaktır; kişisel, toplumsal ya da politik hiçbir güdü, bu yüce amaçtan daha üstün sayılmayacaktır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza İnfazındaki Tavsiye Kararları REC (2006) 13 Sayılı Tavsiye Kararına Ek:

D.20. Tutuklu kişinin sağlığına ilişkin klinik kararlar ve diğer değerlendirmeler sadece tıbbi kriterlerle icra edilmelidir. Sağlık bakım personeli yetenekleri ve meslek ehliyetleri dahilinde tam bağımsız bir şekilde çalışmalıdır.

Dünya Tabipler Birliği Hasta Hakları Bildirgesi:

1.a. Her insan ayırım yapılmaksızın yeterli tıbbi bakım görme hakkına sahiptir.

Dünya Tabipler Birliği'nin Hapishane Koşulları / Tüberküloz ve Diğer Bulaşıcı Hastalıkların Yayılımı Konusunda Edinburgh Bildirgesi:

Madde 2: Hekim ve mahkûm arasındaki ilişkideki etik kuralların, hekim ve herhangi bir hasta arasındakinden hiçbir farkı yoktur.

Hapsetmek, acı ve ezayı arttırmamalıdır

Kapatılmak doğası gereği bireye eza ve acı duygusu verir, bireyin kendi hakkında karar verme özgürlüğünün elinden alınması bu acının temelini oluşturur. Hapishaneler ve infaz sistemi, kapatılmanın doğasına içkin olan bu acı ve ezayı arttırmamalı, ayrı bir cezalandırma aracına dönüştürmemelidir.

BM Avrupa Cezaevi Kuralları REC (2206) 2 Sayılı Tavsiye Kararı Ek:

- 1.Bölüm 1.** Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese, insan haklarının gerektirdiği gibi saygılı davranılmalıdır.
- Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler, kendini mahkûm eden ya da tutuklayan bir karar ile hukuken ellerinden alınmayan bütün haklarını muhafaza ederler.

BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standartlar:

57. Hapis cezası veya failin dış dünyadan mahrum kalması sonucunu doğuran diğer tedbirler, kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakarak, kendi iradesi ile hareket etme hakkını elinden alan sıkıntı verici bir durumdur. Bu nedenle cezaevi sistemi, geçici olarak haklı görülebi-

lecek ayrımlar veya disiplinin sağlanması dışında, durumun doğasında var olan sıkıntıyı ağırlaştırılmaz.

BM Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensiplerin Bütünü:

Madde 1- İnsani tarzda muamele yükümlülüğü: Her hangi bir biçimde tutulan veya hapsedilen bir kimse, insaniyetin ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygının gerektirdiği bir biçimde muamele görür.

Muayene esnasında kelepçeler çıkarılmalıdır

Her hasta mahpusun, tıbbi etik gereği, her hastaya uygulanması gerektiği gibi, mahremiyetine saygı gösterilen bir ortamda, insan onuruna yakışır bir şekilde sağlık hizmeti alma hakkı vardır. Dünya Tabipler Birliği ve Türk Tabipleri Birliği de yayınladıkları birçok metinde, hekimlerin mahpusları muayenesi esnasında kişinin içinde bulunduğu her türlü kısıtlılığın ortadan kaldırılmasını ve kişiyi kelepçeli, yatağa bağlı ve benzeri bir durumda muayene ve tedavi etmemelerini salık verir.

İlgili yasalar kelepçeli muayeneye kapı aralasa da mesleki standartlar ve belgeler hekimlerin muayene odasında kelepçeyi açtirmasını hak ve görev olarak belirtmektedir. Hekimler, bu belgelere dayanarak muayene esnasında kelepçenin açılmasını talep edebilirler. Bu durumda kolluk güçlerinin hekim üzerinde baskı oluşturma hakkı yoktur. Gelişecek herhangi bir olumsuzluktan hekim sorumlu tutulamaz ve hiçbir koşul altında kelepçeyi açtırdığı için hekimden herhangi bir belgeyi imzalaması talep edilemez.

Hekimin mahpusu kelepçeli muayene etmesi durumunda, mahpusun hekimi bağlı bulunduğu meslek örgütüne şikâyet etme ve yaptırım talep etme hakkı vardır.

Türk Tabipler Birliği, Aralık 1994'te konuyla ilgili yayınladığı bildirmede kelepçelerin açtırılmasını "hekimin görevi" olarak nitelendirmektedir:

4. Muayeneler sırasında hastaların kelepçeleri açtırılmalı, klinik özgürlük koşullarına ve hasta haklarına uygun tam bir ortam sağlanmalıdır. Bunun için muayene ortamlarında hasta ve sağlık personeli dışında kimse bulunmamalıdır. Bu hasta ve hekimin hakkı ve hekimin görevidir.

Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) Genel Raporu:

Sivil hastanenin kullanılması halinde, güvenlik düzenlemeleri konusu ortaya çıkacaktır. CPT bu bağlamda, tedavi almak üzere hastaneye gönderilen tutukluların gözetim nedenleriyle hastane yataklarına ya da diğer eşyalara fiziksel olarak bağlanmamaları gerektiğini vurgulamak ister. Güvenlik ihtiyaçlarını yeterli bir şekilde karşılayacak başka yollar bulunabilir ve bulunmalıdır; bu tür hastanelerde bir gözetim biriminin oluşturulması bu çözümlerden bir tanesi olabilir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve Adalet, İşleri ve Sağlık Bakanlıkları arasında imzalanan Üçlü Protokol:

50. Madde: Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek içindir.

Mahpusun Islahı İçin Asgari Standartlar:

33. Kelepçe, zincir, demir ve dar gömlek gibi kısıtlama araçları, bir cezalandırma vasıtası olarak hiçbir zaman kullanılamaz. Ayrıca zincir ve demir kısıtlamak için kullanılamaz. Aşağıdaki haller dışında, diğer kısıtlama araçları da kullanılamaz:

a) Mahpusun yargısal veya idari bir makam önüne getirildiği zaman çıkarılması koşuluyla, nakil sırasında kaçmasına karşı bir önlem olarak kullanılması;

b) Sağlık görevlisinin talimatıyla sağlık sebepleriyle;

c) Kullanılan diğer yöntemlerin başarısız kalması halinde, bir mahpusun kendisini veya başkasını yaralamasını veya bir mala zarar vermesini önlemek amacıyla, kurum müdürünün talimatıyla; bu durumda kurum müdürü en az bir kez sağlık görevlisine danışır ve yüksek idari makamlara durumu bildirir.

Avrupa Cezaevi Kuralları (2006) başlıklı 2 No'lu Tavsiye Kararı'nda da benzer ifadelerle yer almakta ve en nihayetinde son kararı hapishane idaresine bırakmaktadır:

Zaptetme Araçları:

68.1. Zincir ve demirlerin kullanımı yasaklanmalıdır.

68.2. Kelepçe, deli gömleği ve diğer bedensel kısıtlama araçları aşağıdaki haller dışında kullanılmamalıdır:

a. Gerektiğinde, nakil sırasında kaçmaya karşı engelleyici bir önlem olarak kullanılır. Bu takdirde, mahpus adli veya idari bir ma-

kamın önüne çıkarıldığında makam aksine karar vermedikçe bu araçlar çıkarılmalıdır; ya da

b. Bir mahpusun kendine veya başkalarına ya da mala ciddi bir zarar vermesini önlemek amacıyla, diğer kontrol yöntemlerinin yetersiz kaldığı hallerde müdürün emriyle kullanılır. Bu durumlarda müdür derhal doktora bilgi vermeli ve durumu bir üst cezaevi makamına rapor etmelidir.

68.3. Zaptetme araçları kesinlikle gerektiğinden daha uzun bir süre kullanılmamalıdır.

68.4. Zaptetme araçlarının kullanım biçimi ulusal mevzuatta belirtilmelidir.

Muayene esnasında mahremiyet sağlanmalıdır

Hastanın mahremiyeti en temel haklarından biridir. Mahpusların hasta kimliği göz önünde bulundurulurken, kolluk güçlerinin kesinlikle hasta-doktor diyaloglarını duyamayacağı bir mesafede tutulması ve hiçbir şekilde muayeneye müdahalesine izin verilmemesi hekimin sorumluluğundadır. Bu konu, Ankara Tabip Odası İnsan Hakları Komisyonu'nun "Mahkûm ve Tutuklu Muayeneleri, İstanbul Protokolü" başlıklı yazısında şu şekilde ifade edilmektedir: "Muayenenin diğer kişilerin göremeyeceği ve duyamayacağı bir ortamda yapılması, muayene esnasında hekim ile muayene edilen kişinin yalnız kalmaları ve muayenenin hekim ve hasta ilişkileri çerçevesinde gerçekleştirilmesi esastır. Güvenlik güçleri hiçbir biçimde muayene odasında bulunmamalıdır... Muayene odası sadece hekim ve hastaya ait bir ortamdır. Burada hekim öncelikle kendi mesleğini yürütmekle görevlidir. Hekim ne kolluk görevlisi, ne savcı, ne hâkimdir. Aslolan hekimliktir. Kolluk kuvvetleri bu odanın dışında güvenlik tedbirlerini almak zorundadır. Hekimlik mesleğinin nasıl yapılacağı konusu hukuki ve adli hükümlere göre değil, hekimliğin evrensel değerleri, TTB Hekimlik Meslek Etiği Kuralları, Tıbbi Deontoloji Tüzüğü, Hasta Hakları Yönetmeliği, Uluslararası Sözleşmelerde ve İstanbul Protokolü'nde tanımlanmıştır."

İstanbul Protokolü:

124. Her alıkonulan [tutuklu anlamında kullanılmaktadır], mahremiyetine saygı gösterilen bir ortamda muayene edilmelidir. Polis ya da diğer kolluk güçleri hiçbir zaman muayene odasında bulunmamalıdır. Bu usule ilişkin önlemden sadece muayeneyi yapan hekim, eğer alıkonulananın sağlık personeline karşı ciddi bir güvenlik riski oluşturduğu yönünde ikna edici bir delili olduğunu düşünüyorsa vazgeçilebilir. Böyle bir durumda, muayene eden hekimin talebi üzerine, muayene esnasında polis ya da diğer kolluk kuvvetleri değil, sağlık kurumunun güvenlik personeli hazır bulunmalıdır. Bu koşulda da, güvenlik personeli hastaya göre işitme mesafesinin dışında (yani yalnızca görüş mesafesinin içinde) olmalıdır.

125. Hangi nedenle olursa olsun, polislerin, askerlerin, cezaevi görevlilerinin veya diğer kolluk güçlerinin muayene odasındaki mevcudiyeti hekimin resmi tıbbi raporunda belirtilmelidir. Muayene sırasında bu görevlilerin mevcudiyeti, negatif bir tıbbi raporun dikkate alınmamasına dayanak teşkil edebilir. Muayene sırasında odada bulunan kişilerin kimlikleri ve unvanları raporda belirtilmelidir. Alıkonulanların adli tıbbi değerlendirmesi standart tıbbi rapor formu kullanılmasını da içermelidir.

Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) Genel Raporu:

51. Tutukluların tıbbi muayeneleri (gelişte veya daha sonra) cezaevi yetkililerinin duymayacağı ve söz konusu doktor aksini talep etmedikçe, göremeyeceği şekilde yapılmalıdır. Ayrıca tutuklular gruplar halinde değil, ayrı ayrı muayene edilmelidir.

Türk Tabipler Birliği Hasta Etiği Kuralları:

Madde 35- Tutuklu ve hükümlülerin muayenesi de öteki hastalarının gibi, kişilik haklarına saygılı, hekimlik sanatını uygulamaya elverişli koşullarda yapılır ve onların gizlilik hakları korunur. Hekimin, bu koşulların sağlanması için ilgililerden istekte bulunma hakkı ve sorumluluğu vardır. Muayene sonucu düzenlenecek belge veya raporlarda hekimin adı, soyadı, diploma numarası ve imzası mutlaka bulunur. Belge ve raporun bir örneği kişiye verilir. Belge ve rapor baskı altında yazılmış ise, hekim bu durumu en kısa zamanda meslek örgütüne bildirir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve Adalet, İçişleri ve Sağlık bakanlıkları arasında imzalanan Üçlü Protokol:

(4) Hastanelerde tutuklu ve hükümlüler için muhafazalı muayene odaları yapılıncaya kadar jandarma muayene odası içinde bulunur ve doktorla hasta arasında geçecek konuşmaları duymayacak uzaklıkta koruma tedbirini alır.

Dünya Tabipler Birliği Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi:

10.a Tıbbi bakım ve eğitim sürecinin her aşamasında hastanın onuruna ve özel yaşamına kendi kültürü ve değerleri göz önüne alınarak saygı gösterilmelidir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza İnfazındaki Tavsiye Kararları REC (2006) 13.Sayılı Tavsiye Kararı:

C.13. Tıbbi gizliliğe toplum genel anlayışında olduğu gibi saygı gösterilmeli ve garanti edilmelidir.

ANLAŞMALAR

- Avrupa Cezaevi Kuralları 2006.
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı.
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Ceza İnfazındaki Tavsiye Kararları Rec (2006) 13 Sayılı Tavsiye Kararı Ek.
- Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standartlar, 1955 Cenevre'de toplanan Suçların Önlenmesi ve Suçluların Islahı üzerine Birinci Birleşmiş Milletler Konferansı tarafından kabul edilmiş ve Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından, 1957 tarihli ve 663 C sayılı ile 1977 tarihli 2076 sayılı Kararlarıyla onaylanmıştır.
- BM Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipleri Bütünü, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı Kararıyla kabul edilmiştir.
- CPT (Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelelerinin Önlenmesi Komitesi) Standartları, Genel Raporların Temel Bölümleri.
- Dünya Tabipler Birliği Tokyo Bildirgesi, “Tutukluluk ve Hapis Sırasındaki İşkence ve Öteki Zalimce, İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı İşlem ve Cezalara İlişkin Olarak Tıp Doktorları İçin Kılavuz” 29. Dünya Tabipler Birliği Genel Kurulu'nda (Ekim 1975, Tokyo-Japonya) benimsenmiştir.

- Dünya Tabipler Birliği Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi, 34. Dünya Tabipler Birliği toplantısında kabul edilmiş (Lizbon, Portekiz, Eylül/Ekim 1981), 47. Dünya Tabipler Birliği Kurultayı'nda değişiklikler yapılmış (Bali, Endonezya Eylül 1995) ve 171. Konsey Toplantısı'nda uyarlanmıştır (Santiago, Şili, Ekim 2005).
- Dünya Tabipler Birliği'nin Hapishane Koşulları / Tüberküloz ve Diğer Bulaşıcı Hastalıkların Yayılımı Konusunda Edinburg Bildirgesi, Ekim 2000.
- Dünya Tabipler Birliği'nin İnsan Hakları Bildirgesi, 42. Dünya Tabipler Birliği Genel Kurulu'nda benimsenmiştir (Rancho Mirage, California USA, Ekim 1990). 45. Dünya Tabipler Birliği Genel Kurulu'nda (Budapeşte, Macaristan, Ekim 1993) ve 46. Dünya Tabipler Birliği Genel Kongresi'nde kabul edilmiştir.
- Dünya Tabipler Birliği'nin İnsan Hakları Konusundaki Kararı, 42. Dünya Tabipler Birliği Genel Kurulu, California, USA, 1990.
- Türk Tabipler Birliği Hekimlik Meslek Etiği Kuralları, Türk Tabipler Birliği (TTB)'nin 47. Genel Kurulunda kabul edilmiş bulunan 10-11 Ekim 1998 tarihli taslak halindeki Hekimlik Meslek Etiği Kuralları.
- İstanbul Protokolü, BM tarafından önerilen klavuz kitap, "İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kitabı."

Mahpusların dışardakine eş sağlık hizmeti almaları ulusal ve uluslararası düzenlemelerde güvence altına alınmıştır. Her ne kadar ülkemizde mahpus kimliği hasta kimliğinin önüne geçmekteyse de tüm hekimler, karşısındaki bireyin mahpus kimliğini değil, hasta kimliğini esas almalıdır. Dünya Tabipler Birliği'nin 1990 tarihli İnsan Hakları Konusundaki Kararında, bütün hekimlerden, yeterli sağlık bakımını ayırım gözetmeksizin tüm insanlara sağlaması için çaba göstermelerini bekler. Aynı zamanda mahpusların insani bakım almalarını engelleyen durumlarda da protesto etmeye davet eder.

Kingdom of the Netherlands